

Cercetarea românească în timp de criză, partea III

Cercetare aplicată sau fundamentală? De la Spielberg la Tarkovski

La ora actuală în România a început să se dezvolte tot mai mult citomania sau scientometria, ca un semn al decăderii culturale a țării. O să facem o mică exemplificare în matematică. În detrimentul matematicii pure clasice, cu probleme deosebit de grele și conjecturi nerezolvate de mult timp se impune tot mai mult aplicaționismul: matematica aplicată, informatica aplicată, din cauza numărului mai mare de citări și ușurința de a elabora (pseudo)lucrări în aceste domenii aflate în partea inferioară a matematicii (cu câteva mici excepții, de exemplu ecuațiile Navier-Stokes).

Ca să fie mai clar să facem o comparație între cinematografia de artă (de exemplu Andrei Tarkovski) și cinematografia comercială (de exemplu Steven Spielberg). Sunt minunate filmele lui Tarkovski: Andrei Rubliov, Oglinda, Călăuza, Solaris, Sacrificiul, Nostalgia. Dar ca și în matematica pură clasică, vor fi puțini care să le înțeleagă ("vor avea citări puține"). Nu același lucru se poate spune despre filmele lui Spielberg: Fălci, E.T., Extraterestrul, Jurassic Park cu încasări uriașe, mare succes de casă ("cu foarte multe citări") accesibile unui public larg și incult, așa cum se întâmplă și cu majoritatea subiectelor de matematică aplicată sau informatică aplicată. Până și profanii, niște simplii funcționari în institutele de evaluare a cercetării, vor exclama: Da, îl iubesc și înțeleg pe Spielberg "are multe citări" și îmi pătrunde direct în sufletel. Ce mă tot bateți la cap cu Tarkovski al vostru? Eu vreau ceva aplicat, implementat direct în viață ca să pot înțelege fără a mai mă chinui în zone abstracte și să-mi obolesc creierul. Cam ca pe vremea bolshevismului din anii '50 din România când celebrul matematician Dan Barbilian (poetul Ion Barbu) era acuzat că face "știință pentru știință". Asemănător cazului din epoca postdecembristă când cei trei muschetari Mihnea Costoiu, Ecaterina Andronescu, Dacian Cioloș preferă cercetarea aplicată și disprețuiesc cercetarea fundamentală (inclusiv teoria lui Einstein despre relativitatea generalizată, principiul incertitudinii al lui Heisenberg, etc).

Aceste idei greșite sunt adoptate și de funcționăria masivă de la uefiscdi, nematurizată suficient, și care din statutul de funcționar crede că a evoluat spre un "homo sapiens al evaluării cercetătorilor". Au adoptat și lozinci: să-l distrugem pe cel ce creează adevărul frumos și rece al matematicii pure, să ne instalăm noi funcționarii cu tabele, grile și să strigăm în cor: noi calculăm, nu gândim, noi îl vrem pe Spielberg, la gunoi cu Tarkovski!

Mihnea Colțoiu

7 mai 2017